

Initiatiefvoorstel PvdA-GroenLinks
Uitgangspunten voor de nieuwe Nota Groen (Gewijzigd)

Initiatiefvoorstel PvdA-GroenLinks

Onderwerp: Uitgangspunten voor de nieuwe Nota Groen (gewijzigd)
Datum commissie: 4 juni 2015
Datum raad: 18 juni 2015
Nummer:
Documentnummer:
Steller: Toine van de Ven
Fractie: PvdA-GroenLinks

Samenvatting

Eind 2015 wordt een nieuwe Nota Groen voorgelegd aan de gemeenteraad. Deze nota wordt in de komende maanden opgesteld. Dit initiatiefvoorstel beoogt om voorafgaand als gemeenteraad kaders mee te geven voor het opstellen van deze nota. Het college dient deze kaders mee te nemen in het vervolgproces en te verwerken in de uiteindelijke, nieuwe Nota Groen.

Vught is een prachtige groene gemeente. De Nota Groen 2009 is in de basis nog steeds een prima beleidsstuk. Maar er zijn ook verbeteringen mogelijk. Daarvoor is het opstellen van een nieuwe nota een uitgelezen moment.

Doel van initiatiefvoorstel is om te zorgen dat in de nieuwe Nota Groen ambitie wordt getoond om het groene karakter van Vught niet enkel te behouden, maar waar mogelijk ook te versterken. Daarbij is specifiek aandacht voor bomen als belangrijkste dragers van de groenstructuur. De ambitie is dan ook om bomen een betere bescherming te geven.

De gemeenteraad wordt gevraagd om in te stemmen met negen uitgangspunten. Deze dienen te worden verwerkt in de nieuwe Nota Groen. Bij de vaststelling van de uiteindelijke Nota Groen eind 2015 kan worden beoordeeld of de uitgangspunten goed genoeg zijn verwerkt.

Dit is het gewijzigde initiatiefvoorstel, naar aanleiding van een eerder opiniërende bespreking in de commissie van 9 april 2015.

1. Aanleiding

Vught is een prachtige groene gemeente met veel ruimte voor groene structuren en bomen. Dat zien we terug in de diverse landgoederen die Vught omringen, de Vughtse heide en de IJzeren Man. Binnen de bebouwde kom komt het groene karakter terug in de vele laanstructuren en parken die Vught rijk is. Juist deze groene uitstraling maakt Vught een prettige woongemeente. Het is dan ook van belang om het groene karakter van Vught te beschermen, te behouden en waar mogelijk verder te versterken.

Het groenbeleid van de gemeente wordt vastgelegd in de Nota Groen. De huidige nota komt uit 2009. En hoewel daarin met veel respect over het groene karakter van Vught geschreven wordt, zijn in de afgelopen zes jaar toch meermaals discutabele ontwikkelingen zichtbaar geweest. Ontwikkelingen waarbij het behoud van het groen ondergeschikt werd gemaakt aan andere belangen. Met name bij bouwplannen, reconstructies en herinrichtingen van straten lijkt het groen nog te vaak nog het sluitstuk van de planvorming. Soms tot ergernis van buurtbewoners.

Het opstellen van een nieuwe Nota Groen is de uitgelezen kans om het goede van de bestaande nota te behouden en de ervaren knelpunten te verbeteren. Zo kunnen we het groene imago van Vught ook in de toekomst behouden en versterken.

PvdA-GroenLinks schrijft geen complete nieuwe Nota Groen. Hieraan werkt het college momenteel samen met diverse partijen uit Vught. In het vierde kwartaal van 2015 wordt een nieuwe nota aan de gemeenteraad aangeboden. In dit initiatiefvoorstel worden negen uitgangspunten meegegeven om te verwerken in het proces richting deze nieuwe Nota Groen. Hier kan de gemeenteraad zich nu vooraf over uitspreken. Bij de vaststelling van de uiteindelijke Nota Groen eind 2015 kan worden beoordeeld of de uitgangspunten goed genoeg zijn verwerkt.

2. Inhoud van het initiatiefvoorstel

Dit voorstel betreft de Nota Groen in de breedste zin. Maar de focus ligt vooral op het bomenbeleid, dat een onderdeel is van deze nota. Hiervoor is gekozen omdat bomen de belangrijkste en meest zichtbare dragers zijn van het groene karakter.

Allereerst wordt in dit voorstel kort ingegaan op het belang van een groene leefomgeving en de voordelen voor de gemeenschap. Vervolgens worden in de vierde paragraaf in totaal negen uitgangspunten genoemd voor de nieuwe Nota Groen. Tot slot wordt ingegaan op de financiële aspecten van het besluit, de duurzaamheidsparagraaf en het voorgestelde besluit.

3. De rijkdom van een groene omgeving

De waarde van een groene omgeving is niet direct in geld uit te drukken, maar is op vele terreinen een verrijking voor de gemeenschap. Uit diverse onderzoeken blijkt dat mensen zich prettiger voelen in een groene leefomgeving. Dit komt de leefbaarheid voor alle Vughtenaren ten goede. Groen geeft rust en heeft positieve effecten op de gezondheid. Daarnaast zorgt groen binnen de bebouwde kom voor een prettig woonklimaat en een aantrekkelijk vestigingsklimaat voor bedrijven. Een groene omgeving heeft een positief effect op de waarde van woningen. De groene omgeving binnen en buiten de bebouwde kom biedt kansen voor recreatie en verblijven. Ruimte voor ontspanning, (sport)activiteiten, frisse lucht, stilte en afleiding.

Voor dieren en planten is een groene omgeving van levensbelang. Het biedt voedsel, onderdak en veiligheid. De kwaliteit van de groene omgeving bepaalt mede of bepaalde planten en dieren zich kunnen handhaven of voortplanten. Door bij de inrichting van stedelijk gebied met planten en dieren rekening te houden kan een belangrijke bijdrage worden geleverd aan het in stand houden van de Nederlandse biodiversiteit.

Binnen de groenstructuur is een belangrijke rol weggelegd voor bomen. Ze zijn de dragers van de groenstructuur. Bovendien vormen ze de longen van de aarde door koolstofdioxide om te zetten in zuurstof. Bomen zijn daarmee cruciaal voor ons voortbestaan. Daarnaast fungeren bomen als buffer voor de invloed van CO₂ op het klimaat, waardoor minder grote weerextremen op ons afkomen. Ook hebben bomen een positief effect op de leefomgeving

door fijnstof en andere vormen van luchtverontreiniging op te nemen. Tevens geven bomen schaduw en beschutting en worden temperatuurverschillen afgezwakt.

Bomen dragen bij aan de lokale biodiversiteit. Door de bufferende werking van bomen en het opeenhopen van bladeren en naalden ontstaan effecten waarvan allerlei organismen profijt hebben. Bomen zorgen voor nieuwe condities en diversiteit van plantensoorten, dieren, vogels en insecten. Want iedere boom produceert veel meer vruchten en zaden, bladeren en wortels dan hij zelf nodig heeft om als soort te blijven voortbestaan. Er is genoeg voedsel voor vele andere organismen. Dit trekt weer andere soorten aan die hiervan leven. Zo ontstaan er steeds complexere levensgemeenschappen en voedselketens.

Bomen bieden beschuttingen en voedsel en zijn oriëntatiepunten voor veel verschillende dieren. Het buitengebied en groengebieden (bijvoorbeeld parken) in de bebouwde kom worden door boomstructuren met elkaar verbonden.

4. Uitgangspunten voor de nieuwe Nota Groen

Eind 2015 legt het college een nieuwe Nota Groen voor aan de gemeenteraad. In deze nota worden de kaders voor het groenbeleid voor de komende jaren vastgelegd. In dit initiatiefvoorstel worden negen uitgangspunten meegegeven om te verwerken in deze nieuwe nota.

4.1 Doelstelling

Een groene leefomgeving heeft vele waarden. Dit voorstel heeft vooral als doel om:

- Het groene karakter van Vught verder te versterken
- En meer specifiek om bomen betere bescherming te geven

De nieuwe Nota Groen zou zich niet alleen moeten richten op conserveren van het bestaande groen, maar ambities moeten weergeven om dit te versterken en zo een bijdrage te leveren aan de biodiversiteit in Vught. Bomen hebben daarbij een aparte status. Dit zijn de dragers van het groen en hebben ook tijd en ruimte nodig om uit te groeien tot volwassen bomen.

Daarom is het te overwegen om het bomenbeleid niet enkel als integraal onderdeel op te nemen in de Nota Groen, maar hier aanvullende regelgeving over op te stellen. Juist deze dragers van de groenstructuur verdienen extra aandacht. Aanvullend op de Nota Groen zou daarom een bomenbeleidsplan/bomenstructuurplan of bomenverordening opgesteld kunnen worden, waarin niet alleen een foto van de huidige situatie wordt gemaakt, maar richtlijnen worden uitgezet voor de toekomstige ontwikkeling van het Vughtse bomenbestand. Dit geeft een visie op de beoogde toekomstige ontwikkeling van het bomenbestand. Tevens biedt dit rechtsbescherming alsmede de mogelijkheid om handhavend op te treden en herplantplicht op te leggen.

Door het behoud en versterken van het groene karakter meer leidend op te nemen in de nieuwe Nota Groen, moeten afwijkingen op deze doelen nadrukkelijker worden beargumenteerd. Daarbij dient ook de gemeenteraad geraadpleegd te worden. Dat kan vaak door beargumenteerde uitzonderingen op de randvoorwaarden op te nemen in raadsbesluiten over bestemmingsplannen, bouwplannen etc.

4.2 Richting geven aan de nieuwe Nota Groen

Er zijn vele mogelijkheden om de genoemde doelstellingen te behalen. In deze paragraaf worden hiervoor vele suggesties gedaan. Daarbij wordt ingegaan op verschillende onderwerpen die terugkomen in de Nota Groen.

➤ Verbindingen tussen groene zones versterken

Vught is omringd door natuurgebieden en landgoederen. Binnen de bebouwde kom zijn diverse parken, waaronder ook natuurpark De Kwebben. Door de verbindingen tussen deze gebieden te maken en te versterken, vergroten we het leefgebied van diersoorten en is er uitwisseling tussen populaties mogelijk. Dit versterkt de biodiversiteit. Dit is mogelijk door de groenblauwe dooradering van de bebouwde kern te versterken. Laanstructuren en sloten dragen daaraan bij, maar ook bijvoorbeeld grasstroken, poelen, bermen en

nestgelegenheden. Van oudsher heeft Vught vele laanstructuren. Behalve dat ze cultuur-historisch van belang zijn, spelen deze lanen ook een rol in het verbinden van groene zones en als habitat van bijvoorbeeld vogels en eekhoorntjes.

De herontwikkeling van het spoorgebied in verband met het Programma Hoogfrequent Spoor (PHS) biedt hier ook kansen voor. Waar een gehele doorlopende verbinding (nog) niet gerealiseerd kan worden, kan worden ingezet op 'stepping stones' om toch verbindingen te leggen.

➤ **Natuur zelf de ruimte geven**

Groen is grotendeels gecultiveerd. Gras wordt gemaaid, waterkades zijn versteend en afgezet, struiken worden gesnoeid en omgevallen bomen worden geruimd. Op veel locaties (binnen de bebouwde kom) is dat vanzelfsprekend, om de veiligheid in de openbare ruimte te garanderen. Maar geef op diverse plekken de natuur ook zelf de ruimte. Laat het gras verwilderen, laat rietkragen en poelen ontstaan aan waterranden en laat omgevallen bomen liggen als nieuw voedsel. Daarbij dient wel altijd het belang van mogelijke nadelige effecten op de volksgezondheid meegewogen te worden.

➤ **Tijdelijke natuur**

Gebieden die langere tijd braak liggen kunnen worden ingericht met tijdelijke natuur. Dat kan zijn met bijvoorbeeld recreatieve, esthetische of duurzame doeleinden. Zo kan een braakliggend terrein uitstekend dienen als speelruimte en kunnen er prachtige bloemen en struiken geplant worden of plantsoorten die als basis voor biobrandstoffen kunnen dienen. Zo wordt een braakliggend terrein nuttig bestemd tot de uiteindelijke bestemming gerealiseerd kan worden.

➤ **Behoud van bomen**

In de huidige Nota Groen hebben vooral groenstructuren een waarde. Uitgangspunt zou moeten zijn dat in principe elke boom waarde heeft, ongeacht of het structuren of solitaire bomen betreft. Daarnaast is jaren geïnvesteerd om een boom te laten groeien tot volwassenheid. Bomen zijn daarmee ook te zien als 'activa' op je balans. Behoud van bomen is vanuit dat oogpunt ook financieel aantrekkelijk. Bij ruimtelijke ontwikkelingen moet allereerst worden getracht de bestaande bomen te behouden. Dat vraagt aandacht in een vroeg stadium van de planontwikkeling. Wanneer behoud echt niet mogelijk is moet er naar gestreefd worden het bomenbestand weer op peil te brengen en het straatbeeld niet te versoberen. Bijvoorbeeld:

- Maak je bomenbestand beter inzichtelijk door bijvoorbeeld de bescherming afhankelijk te maken van een categorisering; zeer waardevol/monumentaal, potentieel waardevol/monumentaal en regulier.
- Zorg dat je bomenbestand een grote variatie in leeftijd heeft.
- Zorg dat in de planvorming, besluitvorming en vergunningsverlening voor sloop, aanleg en bouw en bij herinrichtingsplannen en infrastructurele projecten standaard een bomeninventarisatie, een inpasbaarheidsonderzoek en eventueel aanvullend een Bomen Effect Analyse (BEA) worden uitgevoerd.
- Hanteer een afwegingskader wanneer een boom echt niet behouden kan worden. Overweeg als eerste de optie om te verplaatsen. Wanneer dat niet mogelijk is, kan er gekapt worden. In dat geval gaat de voorkeur uit naar compensatie binnen het plangebied. Compensatie elders in de gemeente is de allerlaatste optie.

➤ **Monumentale bomen**

Bomen die geplaatst zijn op de lijst met zeer waardevolle/monumentale bomen verdienen extra bescherming. Deze bomen mogen alleen gekapt worden als er een bewezen en direct gevaar is voor de veiligheid of bij aanwezigheid van een zwaarwegend maatschappelijk belang. Door deze bescherming te verankeren krijgen deze bomen rechtsbescherming. In deze gevallen is een second opinion zeer gewenst. De monumentale status is geen statisch gegeven. Net zoals de lijst van monumenten (bouwwerken) herijkt wordt, moet ook de bomenlijst periodiek herijkt worden. Ook moet ruimte worden gegeven aan de ontwikkeling van de monumentale bomen van de toekomst. Bijvoorbeeld:

- Herijk de lijst met waardevolle/monumentale bomen elke 5 jaar (hier is ook een rol weggelegd voor lokale deskundigen verbonden aan Vughtse stichtingen en organisaties).
- Zorg voor bewuste aanplant van jongere bomen die de kans krijgen om uit te groeien tot fraaie volwassen exemplaren. Bij voorkeur op zichtlocaties.

➤ **Bomenfonds**

De gemeente is eigenaar van de openbare ruimte, inclusief de bomen die hier staan. Daar hoort de verantwoordelijkheid voor behoud van deze bomen bij. Er zijn echter ook zeer waardevolle/monumentale bomen in particulier bezit. Ook deze bomen kunnen een beschermde status krijgen door opgenomen te worden op de lijst van waardevolle/monumentale bomen. Middels een bomenfonds kunnen bijvoorbeeld vergoedingen voor onderhoud en beheer van (particuliere) bomen dan wel verplaatsingen van bomen bekostigd worden. Ook kan dit mogelijkheden bieden voor voorlichting over particuliere (monumentale) bomen. Dit fonds zou gevuld kunnen worden door gemeentelijke vergoedingen, compensatie bij schade tijdens werkzaamheden en doorberekening van een monetaire boomwaarde bij illegale kap (naast herplantplicht).

➤ **Groene initiatieven van inwoners zelf**

Inwoners die zelf hun eigen straat of buurt willen opfleuren met andere planten of bloemen, kunnen daar meer ruimte voor krijgen. De openbare ruimte van de gemeente kan zo beter benut worden. Dit geeft mensen meer invloed op de eigen leefomgeving en kan een impuls zijn voor diversiteit van groenvoorzieningen in de gemeente. Daarbij kunnen afspraken gemaakt worden over onderhoud en verantwoordelijkheden.

➤ **Groene straten en wijken**

De gemeente heeft de goede gewoonte om bij reconstructies en bouwplannen inspraak te organiseren. Daarbij worden vooraf ook randvoorwaarden voor ontwikkelingen vastgesteld. Het behouden van een groen straatbeeld is daarbij een belangrijke randvoorwaarde. Dat betekent niet dat er geen ontwikkeling mogelijk is, maar wel dat de gemeente dient te benadrukken dat een groene leefomgeving bij Vught hoort. Dat vraagt soms ook concessies bij herinrichtingen.

➤ **Kennis en kunde benutten**

Kennis van mogelijkheden om groenstructuren te versterken en bomen in te passen, moet verankerd worden in alle ruimtelijke ontwikkelingen. Vught heeft een grote hoeveelheid deskundigen die verbonden zijn aan bijvoorbeeld de Natuur- en Milieugroep Vught (NMV), Stichting Vughts Landschap, de Bomenstichting etc. Door deze lokale deskundigen vroegtijdig te betrekken kan de kennis en kunde maximaal worden benut.

4.3 Uitgangspunten voor de nieuwe Nota Groen

Op basis van bovenstaande voorstellen om tot een betere Nota Groen te komen, wordt de gemeenteraad gevraagd om negen uitgangspunten vast te stellen. Er is geen prioritering aangebracht in deze punten. Wel is er sprake van een opbouw. De eerste drie punten gaan in op groen in de brede zin van het woord. Vervolgens worden drie punten aangehaald die specifiek ingaan op bomen. De laatste drie punten zijn meer procesmatig georiënteerd.

- Uitgangspunt 1: Verbindingen tussen groene zones versterken
- Uitgangspunt 2: Locaties aanwijzen waar natuur zelf de ruimte krijgt
- Uitgangspunt 3: Richt bij langdurig braakliggende terreinen tijdelijke natuur in
- Uitgangspunt 4: Behoud van bomen staat voorop
- Uitgangspunt 5: Geef extra bescherming aan monumentale bomen
- Uitgangspunt 6: Onderzoek de optie om een bomenfonds op te richten
- Uitgangspunt 7: Geef inwoners ruimte om zelf groene initiatieven te nemen
- Uitgangspunt 8: Behoud van groen karakter straten en wijken
- Uitgangspunt 9: Benut de aanwezige kennis en kunde in Vught zelf

4.4 Uitgangspunten meenemen in proces

De raad stelt met dit initiatiefvoorstel de 9 uitgangspunten vast als kaders voor het opstellen van de nieuwe Nota Groen. Daarmee vult de raad haar kaderstellende taak in. Het college dient deze uitgangspunten mee te nemen in het opstellen van de nota.

Het college heeft aangegeven de komende maanden middels een interactief proces verder vorm te geven aan de Nota Groen. Van het college wordt verwacht dat de uitgangspunten, wanneer deze door de raad zijn vastgesteld, daarbij worden meegenomen als voorgenomen kaders. Dat betekent niet dat er geen enkele ruimte is voor discussie of alternatieven. Het kan vanzelfsprekend zo zijn dat bepaalde wensen of ideeën uit de Vughtse samenleving wringen met de uitgangspunten uit dit voorstel. Afwijken van de uitgangspunten kan echter alleen met een goede onderbouwing. Het college dient deze afwijkingen dan ook voor te leggen aan de gemeenteraad.

Daarmee zijn de uitgangspunten niet direct in beton gegoten, maar wel heldere kaders voor het vervolgproces tot december.

5. Financiële paragraaf

In dit initiatiefvoorstel worden uitgangspunten meegegeven om te verwerken in de nieuwe Nota Groen. Deze uitgangspunten zijn niet direct te kwantificeren in hogere of lagere kosten voor groenonderhoud of bouwprojecten. Mogelijk kunnen de uitgangspunten worden gehanteerd binnen de bestaande budgettaire kaders. De financiële consequenties dienen dan ook integraal te worden afgewogen bij de vaststelling van de complete Nota Groen. De financiële gevolgen voor individuele projecten en ontwikkelingen dienen daarbij verwerkt te worden.

6. Duurzaamheidsparagraaf

Dit initiatiefvoorstel beoogt een versterking van het groene karakter van Vught met specifieke aandacht voor behoud en bescherming van bomen. Zoals in paragraaf 3 al is beschreven, is dit van grote meerwaarde voor zowel mens als dier. In economisch opzicht is het aannemelijk dat er extra kosten zijn verbonden aan deze voorstellen. Daar staat tegenover dat het groene karakter ook economische voordelen kent in de vorm van hogere woningwaarde, beter vestigingsklimaat en hogere productiviteit. Daarmee levert dit voorstel een positieve bijdrage aan de duurzame ambities.

7. Besluit

Op basis van dit initiatiefvoorstel, wordt aan de raad gevraagd om het volgende besluit te nemen:

- De volgende negen uitgangspunten vast te stellen voor het opstellen van de Nota Groen:
 - Uitgangspunt 1: Verbindingen tussen groene zones versterken
 - Uitgangspunt 2: Locaties aanwijzen waar natuur zelf de ruimte krijgt
 - Uitgangspunt 3: Richt bij langdurig braakliggende terreinen tijdelijke natuur in
 - Uitgangspunt 4: Behoud van bomen staat voorop
 - Uitgangspunt 5: Geef extra bescherming aan monumentale bomen
 - Uitgangspunt 6: Onderzoek de optie om een bomenfonds op te richten
 - Uitgangspunt 7: Geef inwoners ruimte om zelf groene initiatieven te nemen
 - Uitgangspunt 8: Behoud van groen karakter straten en wijken
 - Uitgangspunt 9: Benut de aanwezige kennis en kunde in Vught zelf